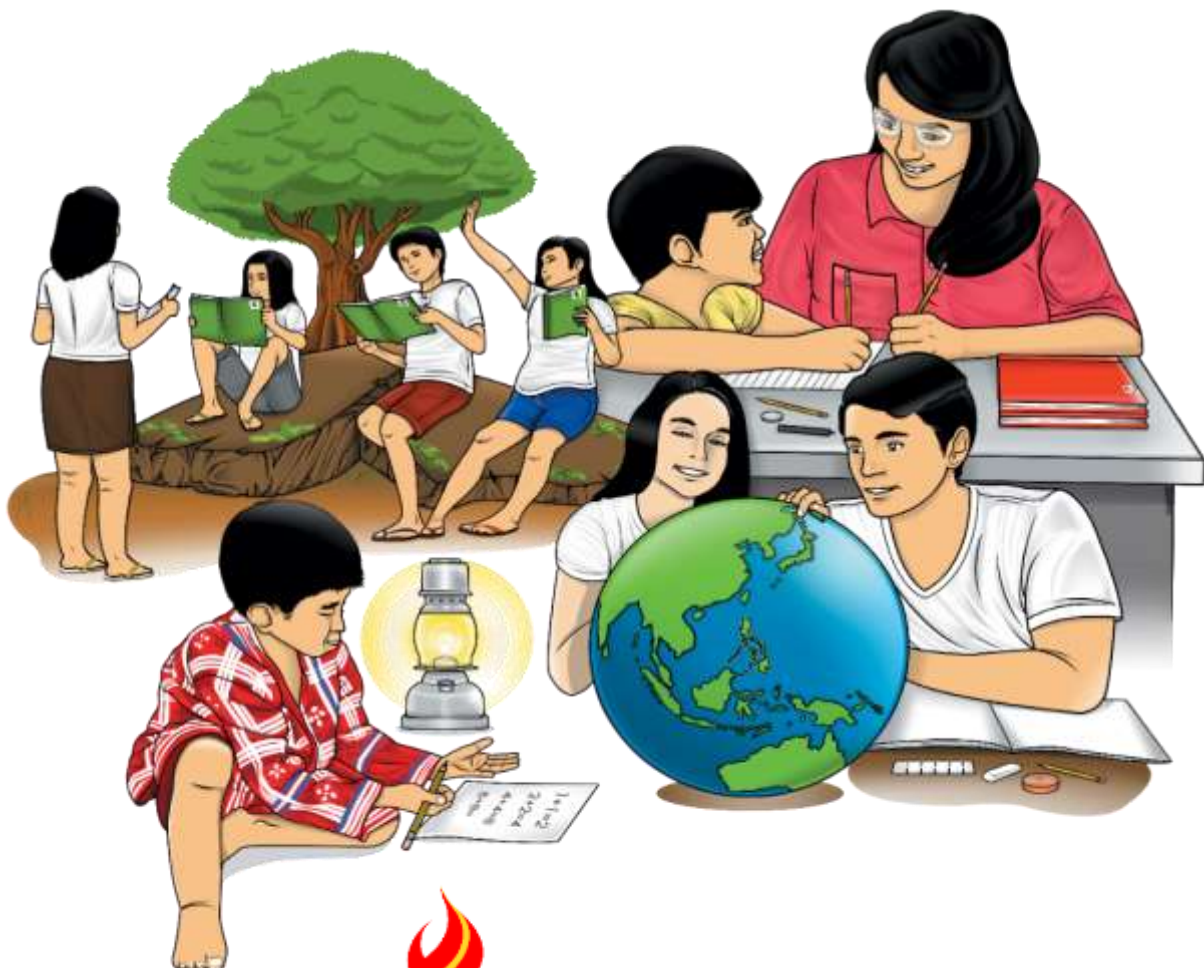

Edukasyon sa Pagpapakatao

**Ika-apat na Markahan – Modyul 2
Maging Mapanuri at Mapanindigan sa
mga Isyung Sekswalidad sa Ngayon**

Edukasyon sa Pagpapakatao – Ikasampung Baitang

Alternative Delivery Mode

Ika-apat na Markahan – Modyul 2: Maging Mapanuri at Mapanindigan sa mga Isyung Sekswalidad sa Ngayon

Unang Edisyon, 2021

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban samodyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat: Mariliese C. Yangken

Editor: Georgina C. Duayso

Tagasuri: Erlinda C. Quino-an

Tagalapat: Ivan Paul V. Damalerio

Tagapamahala: May B. Eclar

Carmel F. Meris

Ethielyn Taqued

Edgar H. Madlaing

Rizalyn A. Guznian

Sonia D. Dupagan

Vicenta C. Danigos

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Kagawaran ng Edukasyon – Rehiyong Pampangasiwaan ng Cordillera

Office Address: Stockfarm, Wangal

La Trinidad, Benguet

Telefax: (074)-422-4074

E-mail Address: car@deped.gov.ph

Edukasyon sa Pagpapakatao

**Ika-apat na Markahan – Modyul 2
Maging Mapanuri at Mapanindigan sa
mga Isyung Sekswalidad sa Ngayon**

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

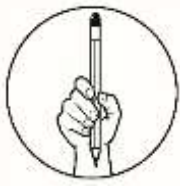
Alamin

Nasabi mo na ba o sinabi na sa iyo ang mga katagang ito “Sumama ka na sa akin, patunayan mo kung talagang mahal mo ako”. Anong nasa isip mo nang sabihin mo ito? Ano ang naiisip mo nang ito’y sabihin sa iyo?

Ang mga katagang nabanggit ay may kaugnayan sa paggamit ng seksuwalidad ng tao. Ano kaya ang nangyayari kapag ito ay naaabuso?

Sa naunang modyul ay iyong natukoy at nasuri ang mga isyung may kaugnayan sa dignidad at sekswalidad. Sa modyul namang ito, inaasahang malilinig sa iyo ang mga sumusunod na kaalaman, kakayahan at pag-unawa:

1. Napangangatwiran na: Makatutulong sa pagkakaroon ng posisyon tungkol sa kahalagahan ng paggalang sa pagkatao ng tao at sa tunay na layunin nito ang kaalaman sa mga isyung may kinalaman sa kawalan ng paggalang sa dignidad at sekswalidad ng tao. EsP10PI-IVb-13.3
2. Nakagagawa ng malinaw na posisyon tungkol sa isang isyu sa kawalan ng paggalang sa dignidad at sekswalidad. EsP10PI-IVb-13.4

Subukin

Panuto: Basahin at suriingmabuti ang mga sumusunod na pahayag. Isulat ang **Tama** kapag wasto ang diwa ng pangungusap at isulat ang **Mali** kapag hindi wasto. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

1. Hindi dapat maging dahilan ng awayan ang pagkakaiba sa kasarian.
2. Ang mga payo ng magulang sa pakikipagrelasyon ay dapat pag-isipan at bigyan ng konsiderasyon.
3. Marapat itakda ang mga moral na batayan sa pakikipag-ugnayan.
4. Hindi mahalagang makilala mo nang lubusan ang iyong makakasama sa buhay dahil ang mahalaga ay ang inyong pagmamahalan.
5. Ang sekswalidad ay mabuti at sagrado.
6. Walang limitasyon ang pakikipag-ugnayan sa katapat na kasarian.
7. Walang kontrol ang tao sa kanyang damdamin.
8. Ang sekswalidad ay may kaugnayan sa kaisipan, emosyon at ispiritwal na katangiang taglay ng pagiging babae at lalaki.
9. Ang hangarin ng Diyos sa pag-aasawa ay panghabang-buhay.
10. Ang *live-in* o pagsasama ng dalawang taong nagmamahalan kahit hindi pa kasal ay isang eksperimento lamang, patas ang babae at lalaki sa sitwasyong ito.
11. Dapat maging malinaw sa isang tao ang kanyang pangunahing layunin sa buhay.
12. Maging mapanuri sa mga makabagong gawi na ipinakilala ng kabataan tungkol sa pakikipag-ugnayang sekswal.
13. Ang paggalang sa sekswalidad ay hindi pagpapatunay ng mataas na pagtitiwala at respeto sa sarili.
14. Isabuhay ang pagtitimpi upang mapigil ang sarili mula sa kapusukan.
15. Ang ating katawan ay tahanan ng ating Diyos.

Aralin**2****Maging Mapanuri at
Mapanindigan sa mga Isyung
Sekswalidad*****Balikan***

Sa nakaraang modyul, natukoy at nasuri mo ang mga isyung may kaugnayan sa kawalan ng paggalang sa dignidad at sekswalidad. Bawat isa sa atin ay hinaham on na buuin at linangin ang sekswalidad upang maging ganap ang napiling kasarian.

Panuto: Sa tulong ng *word puzzle* sa ibaba, hanapin at bilugan mo ang mga isyung moral tungkol sa sekswalidad na atin nang natalakay. Maaari itong nakasulat ng pahalang, pababa, pabaliktad o paatras.

X	N	X	K	N	Z	S	T	H	N	S	D	T	P	A
E	E	Q	U	V	A	R	W	M	Q	F	G	E	C	S
S	F	S	E	K	Y	G	K	O	K	C	A	P	J	L
L	B	A	U	M	I	T	P	U	L	V	M	W	T	Y
A	M	O	L	B	P	L	Q	O	D	A	N	D	A	C
T	J	I	A	K	A	E	K	I	F	O	X	T	E	N
I	P	R	E	Z	R	L	R	P	Q	U	Q	G	R	M
R	S	T	N	A	G	H	A	F	O	I	C	F	Z	H
A	U	V	U	P	O	B	Q	U	Z	L	V	B	T	D
M	Q	N	E	M	N	S	G	K	X	I	O	J	M	H
E	F	I	J	K	R	Y	V	B	P	E	R	V	K	X
R	L	E	V	G	O	D	L	S	I	T	S	B	J	W
P	Y	D	W	E	P	E	K	A	J	Q	I	U	L	X
Z	B	R	L	Z	M	H	Y	R	E	P	K	A	C	I
J	L	N	O	I	T	U	T	I	T	S	O	R	P	W

Naging matagumpay ka ba sa paghahanap ang mga nakatagong salita? Sa pamamagitan ng mga salitang ito, ikaw ay matutulungang alalahanin ang mga isyung may kinalaman sa sekswalidad. Napakahalagang malaman mo ang mga ito upang mabuksan ang iyong isipan kung paano dapat pahalagahan ang sariling sekswalidad pati na din ang sa iyong kapwa.

Matapos mong alalahanin ang mga nakaraang pinag-aralan, tatalakayin naman sa modyul na ito ang kahalagahan ng paggalang sa pagkatao ng tao at sa tunay na layunin nito, ang kaalaman sa mga isyung may kinalaman sa kawalan ng paggalang sa dignidad at sekswalidad ng tao.

Tuklasin

Ang pagkakaroon ng matatag na paniniwala hinggil sa mga importanteng mga bagay tulad ng sa sekswalidad ay isang pagpapahalaga na dapat taglayin ng bawat tao. Habang tumatanda tayo, nalilining natin ang paniniwala at mga pinapahalagahan na siyang nakaaapekto sa ating mga desisyon.

Gawain 1: Ano ang pinahahalagahan mo?

Panuto: Kompletuhin ang *survey* hinggil sa pinapahalagahan mo sa sarili mo. Sa iyong sagutang papel, lagyan ng tsek (✓) ang tamang *column* na naglalarawan sa pinapahalagahan mo.

	Hindi Mahalaga	Mahalaga	Pinakamahalaga
1. Pinagkakatiwalaan ng mga magulang			
2. Iginagalang ng mga kaibigan			
3. Magkaroon ng positibong imahe sa akin sarili			
4. Magkaroon ng mga kaibigan			
5. Mag-aral nang mabuti			
6. Magmahal at tumanggap ng pagmamahal			
7. Ang manatiling birhin hanggang ikasal			
8. Magkaroon ng malusog na pakikipag-ugnayan sa lahat ng tao			

9. Napahahalagahan ang seksuwalidad bilang isang salik ng aking personalidad.			
10. Magkaroon ng matalinong pagdedesisyon hinggil sa mga isyung seksuwalidad			

Ano-ano ang iyong mga naging batayan sa pagpili kung ang isang pagsasalarawan ay mahalaga?

Ano ang iyong naramdaman matapos masagutan ang gawain?

Ano ang natuklasan mo sa iyong sarili pagkatapos sagutin ang *survey*?

Ano-ano ang iyong mga gagawin tungkol sa mga natuklasan mo sa iyong sarili?

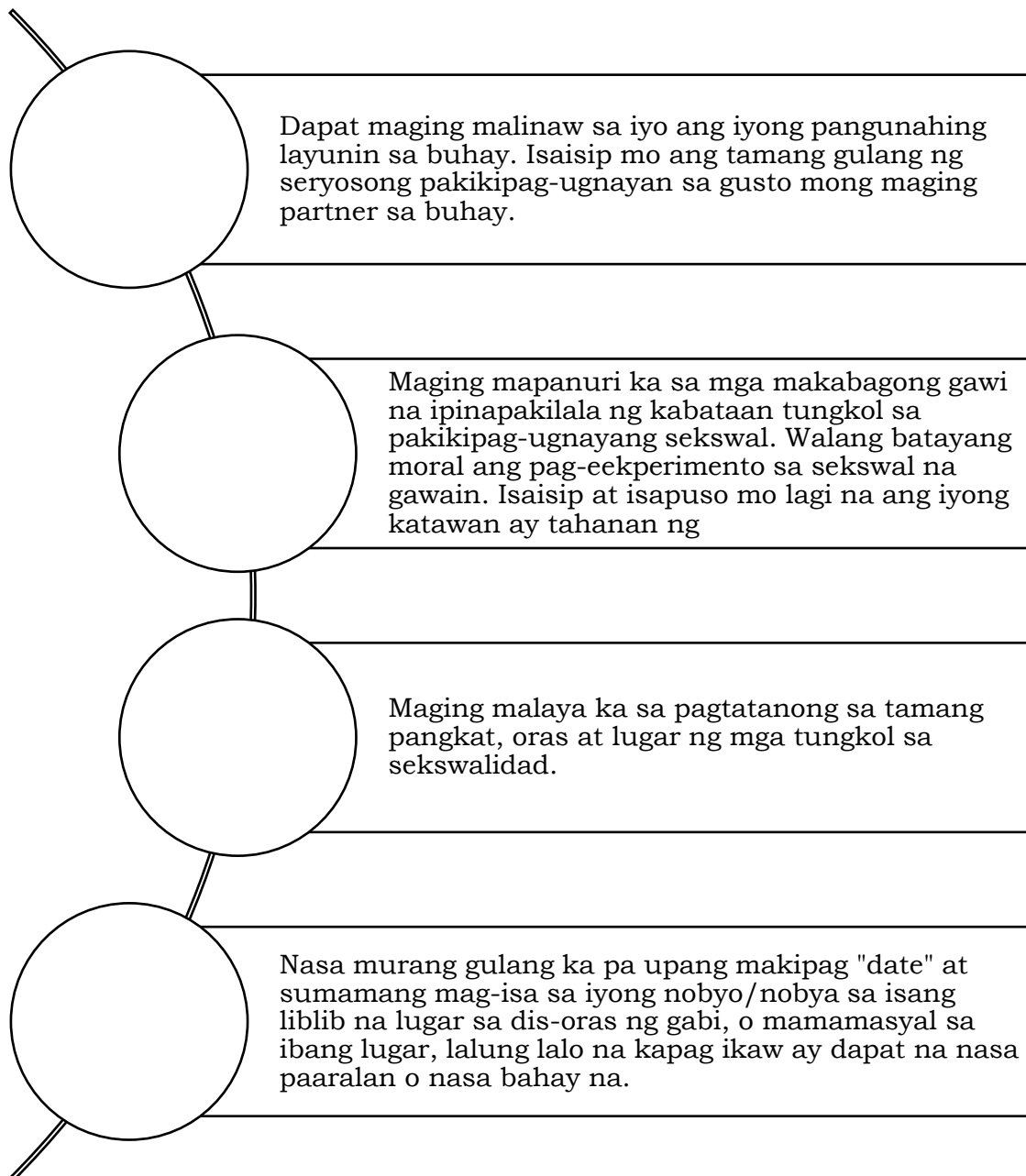
Suriin

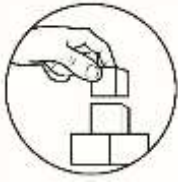
I. Batayang Moral hinggil sa Relasyong Sekswal

Bilang mabuting anak na may pagpapahalaga sa mga nagmamahal sa atin at bilang isang kabataan na naniniwala sa isang responsableng seksuwalidad upang makatiyak ng panatag na kinabukasan, walang dahilan kung bakit hindi natin tatanggapin ang anumang paalaala mula sa magulang, kaibigan, guro at sinumang may malasakit sa atin. Anumang pakikipag-ugnayang responsable ay hindi lamang makatao kundi maka-Diyos din.

Nakasalalay sa mga pagpapahalaga at prinsipyong etika ang moralidad ng sekswalidad. Mainam na linangin sa bawat tao ang kakayahang tukuyin at payabungin ang mga pagpapahalagang ito upang maging gabay sa pagsasagawa ng mga pasyang sekswal.

II. Mga Paraan upang Magkaroon ng Malinis na Pakikipag-ugnayan sa Katapat na Kasarian

Pagyamanin

Gawain 2: Moral na Batayan sa Ugnayan, Huwag isasantabi

Panuto: Basahin at suriing mabuti ang mga sumusunod na sitwasyon. Pagpasyahan kung **mabuti o masama** para sa iyo ang mga sumusunod na sitwasyon. Isulat sa sagutang papel ang iyong paliwanag sa bawat aytem.

1. Manood ng *X-rated* na pelikula.

2. Makipaglambingan sa nobyo/noby sa loob ng sasakyan o kahit saan.

3. Humingi ng payo sa magulang o sa mga taong pinangkakatiwalaan tungkol sa isang kaibigan sa katapat na kasarian.

1. Mula sa mga gawaing nasa itaas, naging madali ba sa iyo ang pagsagot sa mga katanungan? Bakit?

2. Anong mensahe ang iyong napulot mula sa gawain?

Gawain 3: Payong kaibigan, Iyo sanang pakinggan

Panuto: Ang mga sitwasyon sa ibaba ay mga totoong gawi at kilos na nagaganap o nararanasan ng mga kabataan sa kanilang pakikipag-ugnayan sa kapuwa nila kabataan na may kinalaman sa kanilang sekwalidad. Basahin nang mabuti at isulat ang maaari mong ibigay na payo sa kanila. Pagkatapos ay sagutin ang ilang katanungan sa ibabang bahagi ng gawain gamit ang iyong sagutang papel.

Isang pareha, babae at lalaki, nakaunipormeng panghayskul, magkaakbay, magkadikit sa isang liblib na sulok ng kampus na paaralan.

Isang dalagita, nasa kolehiyo. Nakikiusap sa lalaki na nasa labas ng paaralan. Handang ibigay ang kanyang katawan o pagkababae kapalit ng ilang daang pisong kailangan niya para sa kanyang *tuition fee*.

Isang pangkat ng mga kabataang lalaki. Nag-uumpukan sa isang sulok. May pinagkakaguluhang binabasa-isang pahayagang pornograpiya.

Isang binata o dalaga na naguguluhan kung ano ang sekswal na oryentasyon ang dapat niyang ipakita sa kanyang mga magulang. Siya ay nakakaranas ng tinatawag na "identity confusion".

1. Ano-ano ang iyong naging batayan sa mga payong iyong ibinigay sa bawat sitwasyon?

2. Ano ang iyong naramdaman habang ibinabahagi ang iyong mga payo bilang isang kaibigan?

3. Ano pa sa iyong palagay ang mga isyu ukol sa sekswalidad sa ngayon ang nararapat na maging mapanuri at manindigan ang isang binata o dalagang tulad mo?

Isaisip

Gawain 4: Piliin mo, Isabuhay mo

Panuto: Narito ang ilang mga pagpapahalaga sa pagkakaroon ng malinis na pakikipag-ugnayan sa katapat na kasarian. Pumili ng tatlo o higit mula sa mga ito na maaari mong isabuhay at pagsunod-sunudin ito ayon sa pinakamahalaga.

A. Alamin at isabuhay ang iyong mga pagpapahalaga.

B. Isabuhay ang birtud ng pagtitimpi.

C. Piliin ang iyong mga kaibigan.

D. Makinig sa mga payo ng mga magulang at nakatatanda.

E. Maging mabait subalit matatag ang paninindigan.

F. Ang tunay na pag-ibig ay nakauunawa.

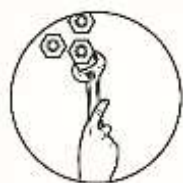
G. Ituon ang panahon sa pag-aaral at mga gawaing makabuluhan

H. Ipakilala ang iyong mga kaibigan sa iyong mga magulang.

I. Manalangin sa panahon ng pagkalito.

Isasabuhay ko ang mga nasa titik _____

dahil _____

Isagawa

Gawain 5: Batay sa gawain na ito, Malinaw na posisyon magagawa ko!

Panuto: Gumawa ng panayam sa iyong pamayanan. Maaaring gawin ito sa pamamagitan ng pagtawag sa telepono, text o chat upang maiwasan ang paglabas sa tahanan. Maaari ding mga kasama sa bahay ang kapanayamin.

Ang nasa unang pangkat ay mga katanungan na iyong tatanungin sa magulang o *guardian* at sa isang kabataan. Sa pang-apat na kolum naman, isulat mo mismo ang iyong mga kasagutan sa mga tanong na naibigay.

Mga Katanungan	Sagot ng Magulang/ guardian	Sagot ng kabataan	Sagot ko
1. Anong gulang nararapat magkaroon ng nobyo/nobyang?			
2. Dapat bang magulang ang siyang pumili ng magiging nobyo/nobyang anak?			
3. Kung makiusap ang magulang na huwag munang makipag nobyo/nobyang, dapat ba itong sundin?			
4. Kung sa hindi inaasahang pagkakataon ay nabuntis o nakabuntis ang isang kabataang nag-aaral pa, ano ang dapat niyang gawin?			
5. Dapat bang ilihim sa mga magulang kung may nobyo/nobyang na ang isang anak?			

Sa kabuuan, anong natuklasan mo sa inyong sarili hinggil sa pagkakaroon ng posisyon tungkol sa mga isyung may kinalaman sa kawalan ng paggalang sa dinidad at sekswalidad ng tao?

Tayahin

Panuto: Basahin at suriing mabuti ang mga sumusunod na pahayag. Isulat ang **tama** kapag wasto ang diwa ng pangungusap at isulat ang **mali** kapag hindi wasto. Pagkatapos ay **isulat mo nang wasto ang mga pangungusap na may maling diwa ukol sa mga isyu sa sekswalidad**. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

1. Maging mapanuri sa mga makabagong gawi na ipinakilala ng kabataan tungkol sa pakikipag-ugnayang sekswal.
2. Walang limitasyon ang pakikipag-ugnayan sa katapat na kasarian.
3. Ang sekswalidad ay may kaugnayan sa kaisipan, emosyon at ispiritwal na katangiang taglay ng pagiging babae at lalaki.
4. Ang hangarin ng Diyos sa pag-aasawa ay panghabang-buhay.
5. Ang *live-in* o pagsasama ng dalawang taong nagmamahalan kahit hindi pa kasal ay isang eksperimento lamang, patas ang babae at lalaki sa sitwasyong ito.
6. Walang kontrol ang tao sa kanyang damdamin.
7. Dapat maging malinaw sa isang tao ang kanyang pangunahing layunin sa buhay.
8. Hindi mahalagang makilala mo nang lubusan ang iyong makakasama sa buhay dahil ang mahalaga ay ang inyong pagmamahalan.
9. Ang paggalang sa sekswalidad ay hindi pagpapatunay ng mataas na pagtitiwala at respeto sa sarili.
10. Isabuhay ang pagtitimpi upang mapigil ang sarili mula sa kapusukan.
11. Ang ating katawan ay tahanan ng ating Diyos.
12. Hindi dapat maging dahilan ng awayan ang pagkakaiba sa kasarian.

13. Ang mga payo ng magulang sa pakikipagrelasyon ay dapat pag-isipan at bigyan ng konsiderasyon.
14. Marapat itakda ang mga moral na batayan sa pakikipag-ugnayan.
15. Ang sekswalidad ay mabuti at sagrado.

Karagdagang Gawain

Ang aking Graffiti

Gumawa ng sariling *slogan* o magsaliksik ng mga kasabihan, salawikain o *bible verses* na naglalarawan ng malinaw na posisyon mo sa mga isyu sa kawalan ng paggalang sa dignidad at sekswalidad. Gabayan ka ng mga sumusunod na kriteriya:

Nilalaman	5 pts
Presentasyon-	5 pts
Pagkamalikhain-	5pts
Pagkamalinis-	<u>5 pts</u>
	20 pts

Halimbawa: “Maging mapanuri.”

Susi sa Pagwawasto

<p>Subukin</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tama 2. Tama 3. Tama 4. Mali 5. Tama 6. Mali 7. Mali 8. Tama 9. Tama 10. Mali 11. Tama 12. Tama 13. Mali 14. Tama 15. Tama 	<p>Baliknan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sexual Abuse 2. Prostitution 3. Premarital Sex 4. Pornography 	<p>Tayahin</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tama 2. Mali (may limitasyon) 3. Tama 4. Tama 5. Mali (hindi patas ang sitwasyon ng babae at lalaki) 6. Mali (may kontrol ang tao sa kanyang damdamin) 7. Tama 8. Mali (mahalaga ang pagkilala nang lubusan sa makakasama sa buhay) 9. Mali (isang pagpapatunay) 10. Tama 11. Tama 12. Tama 13. Tama 14. Tama 15. Tama
---	--	---

Sanggunian:

Books:

Departamento ng Edukasyon. *Edukasyon sa Pagpapakatao 10*. Pasig City: Department of Education-Instructional Materials Council Secretariat. First Edition.2012.

Department of Education. *Project EASE*. Pasig City: DepEd Complex. Meralco Avenue.

Department of Education. *Physical Education and Health*. Pasig City: Vicarish Publication and Trading. Inc. First Edition.2013.

Punsalan, Twila G, Camila C. Gonzales, Sylvia T. Caberio, Myra Villa D. Nicolas, et al. *Maylalang: Handugan ng Kabutihan*. Quezon City: Rex Printing Company Inc. 1994.

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpdpd@deped.gov.ph